

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, старшого викладача

Чайки Олени Вікторівни

на дисертацію *Кириченко Віти Григорівни*

«ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ-ФІЛОЛОГА ДО ОРГАНІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ НА ЗАСАДАХ УКРАЇНОЗНАВСТВА»,

подану на здобуття наукового ступеня

кандидата педагогічних наук

зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження. Розвиток суспільства останнім часом характеризується переосмисленням традиційних підходів до навчання і виховання підростаючого покоління. Сучасні діти та підлітки позиціонують себе як вільну та незалежну особистість. Великий вплив на школярів, що проживають як у великих містах так і у селах, мають засоби масової інформації та Інтернет. Більшість з них живуть із стійкою упевненістю, що найкращим дозвіллям є саме проведення часу за комп'ютером або перед телевізором. Особливо це простежується у школярів сільських шкіл. Порівняно із місцевими жителями, діти з невеликих містечок та сіл не мають великого різноманіття розваг. Проводячи більшість свого вільного часу з сучасними гаджетами, вони абсолютно втрачають культурну складову свого дозвілля. Спільна робота батьків та школи має можливість виправити цю ситуацію. Першим представником зі боку школи, що має реалізовувати зміни в культурно-дозвіллевій сфері учнів – є вчитель-філолог. Саме ці освітяни є для школярів провідниками у світ яскравої української літератури, мелодійної рідної мови та самобутнього українського фольклору.

З огляду на це, одним із найважливіших завдань педагогічних ЗВО є підготовка висококваліфікованого вчителя-філолога з великим культурним та національним потенціалом. Такий фахівець зможе організувати культурно-

дозвіллеву діяльність учнів та виховати сучасних, освічених та всебічно розвинених українців, незалежно від того в якій місцевості вони проживають. У зв'язку з цим, стає зрозумілим, що дослідження Кириченко Віти Григорівни є доцільним для наукового пошуку, оскільки підготовка майбутнього вчителя-філолога до організації культурно-дозвіллевої діяльності учнів сільської школи на засадах українознавства є актуальною в системі реформування сучасної освіти.

Дисертаційна робота виконана відповідно до основних напрямів і завдань наукової теми кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини «Удосконалення змісту підготовки учителів української мови та літератури на засадах етнокультурних традицій українців» (№ 0111U007555), держбюджетної теми «Професійна підготовка майбутніх учителів-словесників на засадах українознавства» (№ 0114U000498), що розроблялися в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини. Тему дисертації затверджено вченою радою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 3 від 17.10.2011 р.) й узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук (протокол № 4 від 24.04.2012 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується результатами дослідження, здійсненого дисертантом, і в цілому не викликає сумніву.

Виваженою і логічною є структура дисертації, яка представлена вступом, трьома розділами, висновками до розділів, ґрунтовними загальними висновками, списком використаних джерел до розділів, додатками, що відповідає вимогам до дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук.

В. Г. Кириченко на високому науковому рівні обгрунтовано вибір теми, визначено мету, завдання, методи дослідження. Достовірність одержаних результатів дослідження і його висновків обумовлені теоретико-методологічними позиціями, застосуванням комплексу взаємодоповнювальних методів наукового пошуку.

Відповідно до мети дисертаційної роботи було визначено її завдання, для реалізації яких автором проаналізовано значну кількість наукової та навчально-методичної літератури (376 джерел, із них 20 – іноземними мовами). Цілісність роботи вбачаємо в чіткому визначенні наукового апарату дослідження, виявленні особливостей підготовки майбутнього вчителя-філолога до організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів сільської школи на засадах українознавства. Гіпотеза і завдання дослідження є чітко узгодженими між собою. Слід відзначити вміння автора узагальнювати й систематизувати дослідницький матеріал

Повний обсяг дисертації складає 328 сторінок, обсяг основного тексту – 198 сторінки, що відповідає вимогам МОН України до обсягу кандидатських дисертацій, 13 додатків, 33 таблиці та 11 рисунків є загалом змістовними і методично цінними. Список використаних джерел налічує 376, із них: 20 іноземними мовами. Посилання на джерела в основному тексті загалом здійснено з дотриманням нормативних вимог.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій. Дисертанткою розроблено модель підготовки майбутнього вчителя-філолога до організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів сільської школи на засадах українознавства, що охоплює методично-ціловий, змістово-процесуальний та оцінно-результативний блоки.

В. Г. Кириченко було вперше *обгрунтовано* педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя-філолога до організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів сільської школи на засадах українознавства (цілеспрямована мотивація майбутніх учителів-філологів до вивчення особливостей організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів сільської

школи на засадах українознавства; оволодіння майбутніми вчителями-філологами теоретичними знаннями про сутність, зміст культурно-дозвіллевої діяльності та методика її проведення в сільській школі на засадах українознавства; удосконалення практичних умінь і навичок організації культурно-дозвіллевої діяльності майбутнього вчителя-філолога, що є необхідним у подальшій педагогічній практиці); *уточнено* сутність ключових понять дослідження: «підготовка майбутнього вчителя-філолога до організації культурно-дозвіллевої діяльності учнів сільських шкіл на засадах українознавства» та «готовність майбутнього вчителя-філолога до організації культурно-дозвіллевої діяльності учнів сільських шкіл на засадах українознавства»; критерії готовності (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, практично-діяльнісний), їх показники та рівні (високий, середній, низький); *удосконалено* навчально-методичне забезпечення підготовки майбутніх учителів-філологів до організації культурно-дозвіллевої діяльності учнів сільської школи на засадах українознавства. *Подальшого розвитку* набули зміст, форми, методи організації освітнього процесу, спрямованого на формування готовності майбутнього вчителя-філолога до організації культурно-дозвіллевої діяльності учнів сільської школи на засадах українознавства.

Практичне значення одержаних результатів. Дисертанткою було розроблено та впроваджено в освітній процес закладів вищої освіти методики підготовки майбутніх вчителів-філологів до організації культурно-дозвіллевої діяльності учнів сільських шкіл на засадах українознавства, оновлено і доповнено матеріалом українознавчого змісту навчальні програми з дисциплін: «Сучасна українська літературна мова», «Історія української літератури», «Етнографія України», «Фольклор», «Методика організації українознавчих свят та масових заходів», «Методика викладання народознавства», «Основи українознавства», «Практичний курс української мови», «Основи народної хореографії», удосконалено програми педагогічної, фольклорної і діалектологічної практик, упроваджено інноваційні форми науково-дослідної діяльності студентів (диференційоване навчання,

організація навчального процесу на різних рівнях з урахуванням інтересів та здібностей студентів; технологія проектного навчання; навчання у співпраці).

Матеріали дослідження можуть бути використані в освітньому процесі закладів вищої освіти при викладанні фахових дисциплін, проведенні семінарів із підготовки майбутнього вчителя-філолога до організації культурно-дозвілдової діяльності учнів сільських шкіл на засадах українознавства; у професійному розвитку і саморозвитку майбутніх учителів, у закладах загальної середньої освіти, у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Результати дисертаційної роботи впроваджено в освітній процес Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка про впровадження № 873/1 від 23.04.2019 р.), Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (довідка про впровадження № 01-28/1800 від 29.05.2019 р.), Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського (довідка про впровадження № 01-12/21.1/1117 від 20.05.2019 р.).

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та в опублікованих працях. Результати дослідження викладено у 20 одноосібних публікаціях автора, із них: 5 статей відображають основні наукові результати (1 – у зарубіжному фаховому виданні), 7 – апробаційного характеру, 8 – додатково відображають результати дисертації. Основні положення і результати дослідження обговорювалися на науково-практичних конференціях різного рівня:

Структурна побудова і зміст автореферату ідентичні положенням дисертації. Наукові положення, висновки й рекомендації, наведені в авторефераті, належним чином розкрито й обґрунтовано в рукописі дисертації.

Зауваження і побажання до змісту дисертаційної роботи. Загалом дисертаційне дослідження Кириченко Віти Григорівни заслуговує на позитивну оцінку, яке справляє враження професійності дисертантки та є

гідним внеском у розвиток сучасної педагогічної науки. Натомість поряд з вищезазначеним, вважаємо за доцільне висловити низку зауважень і побажань, що вимагають окремих пояснень та уточнень.

1. У першому розділі роботи окремі тези та наукові позиції методологічного характеру з проблеми дослідження наведено лише в редакції інших дослідників без їх критичного аналізу й обґрунтування власних поглядів щодо їх удосконалення.
2. Авторка розуміє поняття «готовність майбутнього вчителя-філолога до організації культурно-дозвіллевої діяльності учнів сільської школи на засадах українознавства» як інтегративно-особистісне утворення, що охоплює сукупність мовознавчих, літературознавчих, українознавчих знань, мовнокомунікативних, інформаційно-технологічних, проєктувальних умінь, особистих якостей, необхідних для ефективної організації культурно-дозвіллевої діяльності учнів сільської школи», проте в роботі не знайдено способів виявлення інформаційно-технологічних та проєктувальних умінь та їх вдосконалення у майбутнього учителя-філолога.
3. Узагальнюючи проведені дослідження бажано було б систематизувати одержані результати у вигляді методичного посібника для майбутніх учителів-філологів, що став би їм у пригоді в подальшій професійній діяльності.
4. Робота значно виграла якщо б авторка збільшила кількість видів культурно-дозвіллевої діяльності та подала їх більш детальній опис у дисертації.
5. Для роботи подекуди характерна описовість та фрагментарність.

Висловлені зауваження та побажання не зменшують загальної високої оцінки дисертації. Загалом текст дисертації вдало структурований і логічно завершений, адже відчувається справжня захопленість дисертантки науковим пошуком, глибокий інтерес до своєї теми. Авторка доклала багато наполегливості, щоб поставити й успішно розв'язати чотири важливі

завдання й одержати науково обґрунтовані результати, що мають важливе соціально-культурне значення для подальшого розвитку теорії і практики педагогічної освіти.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів». На основі вивчення поданої роботи можна дійти висновку, що дисертаційна робота Кириченко Віти Григорівни «Підготовка майбутнього вчителя-філолога до організації культурно-дозвіллевої діяльності учнів сільської школи на засадах українознавства» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомое теоретичне й прикладне значення для розвитку педагогічної науки, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» (пп. 9, 11, 13), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, зі змінами та доповненнями згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 27.07. 2016 р., Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» № 40 від 12.01.2017 р. (zareєстрованого в Міністерстві юстиції України 03.02.2017 р. за № 155/30023), паспорту спеціальності, а її автор – Кириченко Віта Григорівна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри іноземних
мов Одеського національного медичного
університету

